

अशासकिय संस्था, औद्योगिक संस्था आणि वनविभाग
यांच्यामार्फत त्रिपक्षीय करारनामा करुन अवनत
वनक्षेत्राचे पुनर्वनीकरण करण्याबाबत.

औद्योगिक संस्था - कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे
अशासकिय संस्था- इको सक्क्युलर इंडिया फाऊंडेशन,
पुणे आणि उपवनसंरक्षक सातारा.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन आदेश क्रमांक: एफएलडी-२०२५/प्र.क्र.१३/फ-१०

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : २३/०५/२०२५.

प्रस्तावना -

अवनत वन क्षेत्राचे पुनर्वनीकरण करण्यासाठी खाजगी व अशासकीय संस्थांचा सहभाग घेण्याबाबत त्रिपक्षीय करारनामा करुन वनीकरण हाती घेण्याच्या धोरणास शासनाने शासन निर्णय क्र.एफएलडी-२०११/प्र.क्र.१६७/फ-१०, दिनांक ०५/०६/२०२३ अन्वये मान्यता दिली आहे. तसेच शासन निर्णय क्र.एफएलडी-२०११/प्र.क्र.१६७/फ-१०, दिनांक १८/०२/२०२५ अन्वये सदर शासन निर्णयामध्ये सुधारणा करण्यात आल्या आहेत. सदर प्रकरणी निर्णय घेण्याकरीता दिनांक १८/०२/२०२५ अन्वये गठीत उच्चाधिकार समितीपुढे कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे या औद्योगिक संस्थेचा मौजे काळज, ता.फलटण, जि.सातारा येथील प्रस्तावीत लागवडयोग्य १०.०० हे. अवनत राखीव वनक्षेत्रावर वनीकरण करण्याचा प्रस्ताव अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक व केंद्रस्थ अधिकारी तथा सदस्य सचिव, उच्चाधिकार समिती यांनी पत्र क्र.कक्ष-१७/नोसेल/१७-४/प्र.क्र.१८२/२२५०/२०२४-२५, नागपूर, दिनांक ०९/०१/२०२५ अन्वये सादर केला होता. सदर प्रस्तावास उच्चाधिकार समितीने दिनांक २२/०४/२०२५ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये दिलेल्या मान्यतेस अनुलक्षून शासन पुढीलप्रमाणे आदेश निर्गमित करित आहे.

शासन आदेश -

अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक व केंद्रस्थ अधिकारी तथा सदस्य सचिव, उच्चाधिकार समिती यांनी सादर केलेल्या प्रस्तावाचा साकल्याने विचार करुन, शासन आता असे आदेश देत आहे की, कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे या औद्योगिक संस्थेच्या प्रस्तावास अनुसरुन अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी दिनांक ०९/०१/२०२५ रोजीच्या पत्रान्वये सादर केलेल्या प्रस्तावानुसार खाली नमूद केलेल्या ठिकाणी कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही औद्योगिक संस्था, इको

सर्व्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही अशासकिय संस्था व उपवनसंरक्षक सातारा यांच्यामध्ये त्रिपक्षीय करार करुन एकूण १०.०० हेक्टर अवनत वनक्षेत्रावर वृक्ष लागवड करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

गावाचे गाव	कक्ष क्रमांक.	सर्व्हे क्रमांक	गट क्रमांक	प्रस्तावीत लागवड योग्य क्षेत्र (हे.)	वैधानिक दर्जा	लागवडीसाठी प्रस्तावित रोपे
मौजे काळज ता.फलटण, जि.सातारा.	७८६ अ	८४	३८८	१०.००	राखीव वन	११,११० रोपे
एकूण क्षेत्र (हे.)				१०.००		

२. सदर प्रस्तावास दिलेली मान्यता खालील अटीच्या अधीन राहून देण्यात येत आहे:-

- वनीकरणासाठी प्रस्तावीत करण्यात आलेले वनक्षेत्र हे Afforestation Working circle कुप नंबर-५ मध्ये असून सन २०२७-२८ या वर्षासाठी राखीव ठेवण्यात आले आहे. सदर कुपात सन २०२५-२६ या वर्षात रोपवन करण्यासाठी दिनांक २५/११/२०२४ रोजी सादर करण्यात आलेल्या विचलन प्रस्तावास संबंधित प्राधिकरणाची मान्यता झाल्यानंतर वृक्ष लागवड करण्यास वनक्षेत्र उपलब्ध करुन देण्यात यावे.
- वनीकरणासाठी प्रस्तावीत करण्यात आलेल्या औद्योगिक संस्थेने सादर केलेल्या नोंदणी प्रमाणपत्रावर कमिन्स डिझेल इंडिया फाऊंडेशन असे नाव दिसून येत आहे. तसेच नावामध्ये फेरबदल केल्याबाबत सोबत Schedule-III जोडल्याचे दिसून येत आहे. औद्योगिक संस्थेकडून सुधारीत कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन या नावाची नोंद झाल्याचे नोंदणी प्रमाणपत्र उपलब्ध करुन घेतल्यानंतरच वृक्ष लागवडीची कार्यवाही करण्यात यावी.
- वृक्ष लागवडीसाठी प्रस्तावीत करण्यात आलेल्या १०.०० हे. क्षेत्राचे सिमांकन हे वृक्ष लागवडीपूर्वी करण्यात यावे.
- वनीकरणासाठी प्रस्तावीत करण्यात आलेली कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही औद्योगिक संस्था मुंबई सार्वजनिक विश्वस्थ व्यवस्था अधिनियम, १९५० अंतर्गत नोंदणीकृत आहे तर इको सर्व्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही अशासकीय संस्था कंपनी अॅक्ट अन्वये नोंदणीकृत आहे. सदरची बाब ही राज्य शासनाच्या दिनांक ०५/०६/२०२३ रोजीच्या धोरणानुसार नसल्याने त्यामध्ये शिथीलता आणून वनक्षेत्र वनीकरणाकरीता उपलब्ध करुन देण्याबाबतचा निर्णय उच्चाधिकार समितीमार्फत घेण्यात आला. सदर प्रकरणी दिलेली शिथीलता ही केवळ या प्रकरणापुरतीच मर्यादित राहिल.

- v. उपवनसंरक्षक यांनी सदर करारनामा करण्यापूर्वी राज्य शासनाच्या दिनांक ०५.०६.२०२३ व दिनांक १८/०२/२०२५ रोजीच्या शासन निणर्यामधील सर्व अटींची पूर्तता होत असल्याची खात्री करावी.
- vi. वरील अवनत वनक्षेत्रात वृक्ष लागवड करणे, जल व मृदसंधारण करणे, तसेच वृक्षांची योग्य वाढ व व्यवस्थापनाच्या दृष्टीने ७ वर्षांपर्यंत त्यांचे संरक्षण व संवर्धन करण्याचे काम, इको सक्क्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे या अशासकिय संस्थेने करावे.
- vii. प्रकल्पासाठी व त्याच्या व्यवस्थापनासाठी येणारा खर्च कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही औद्योगिक संस्था करेल.
- viii. प्रकल्पांतर्गत करण्यात येणारी वृक्ष लागवड ही वन विभागाच्या अधिकाऱ्यांच्या पर्यवेक्षणाखाली करण्यात यावी. करारनाम्यानंतर २ वर्षांच्या आत वृक्ष लागवड पूर्ण करण्यात यावी.
- ix. प्रकल्पासाठी शासनपत्र क्र.एफएलडी-१०१२/प्र.क्र.२०३/फ-१०, दिनांक ०८/०१/२०१३ अन्वये विहित केलेल्या त्रिपक्षीय करारनाम्याच्या मसुद्याप्रमाणे कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे यांच्या अर्थसहाय्याने इको सक्क्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे आणि उपवनसंरक्षक सातारा यांच्यामध्ये त्रिपक्षीय करारनामा करण्यात यावा. वन विभागाच्या वतीने त्रिपक्षीय करारनाम्यावर स्वाक्षरी करण्यासाठी उपवनसंरक्षक सातारा यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. वनविभाग व सदर संस्था यांमध्ये १५ दिवसात याबाबतचा करारनामा करण्यात यावा.
- x. प्रकल्पांतर्गत कार्यवाही करताना प्रकल्प यंत्रणा यांना प्रस्तावीत वनीकरण क्षेत्रामध्ये कोणत्याही प्रकारचे बांधकाम किंवा वनतळे तयार करता येणार नाही.
- xi. त्रिपक्षीय करारांतर्गत रोपवन कामे करताना प्रकल्प यंत्रणा यांनी जिवंत रोपांची टक्केवारी वाढविण्यासाठी सर्वोत्तमरी प्रयत्न करावे.
- xii. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर हे किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेले वन विभागाचे कोणतेही अधिकारी यांना प्रकल्प स्थळी भेट देवून प्रकल्पाचे निरीक्षण करण्याचा व त्याबाबत सुधारणा / सूचना करण्याचा अधिकार राहिल.
- xiii. त्रिपक्षीय करारनाम्यातील कोणत्याही अटींचा औद्योगिक संस्था कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे किंवा अशासकिय संस्था इको सक्क्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे यांच्याकडून भंग झाल्यास त्रिपक्षीय करारनामा तात्काळ समाप्त करण्याचा अथवा संबंधित संस्था यांच्याविरुद्ध दंडात्मक कार्यवाही करण्याचा अथवा आवश्यक कारवाई करण्याचा अधिकार प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांना असेल.
- xiv. ज्या ठिकाणी आवश्यकता असेल त्या ठिकाणी औद्योगिक संस्थेच्या खर्चाद्वारे रोपवनास तारेचे कुंपण (Wire Fencing) करण्यात यावे.

- xv. आवश्यकतेनुसार रोपवनास सिंचनाची व्यवस्था करण्यात यावी. सदर सिंचनाची व्यवस्था करताना वन (संरक्षण व संवर्धन) अधिनियम, १९८० चा भंग होणार नाही, याची दक्षता संबंधित संस्था आणि उपवनसंरक्षक यांनी घ्यावी.
- xvi. कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही औद्योगिक संस्था आणि इको सक्क्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही अशासकीय संस्था यांना शासन निर्णय क्रमांक एफएलडी-२०१९/प्र.क्र.१६७/फ-१०, दिनांक ०५/०६/२०२३ व दिनांक १८/०२/२०२५ मधील सर्व अटी व शर्ती बंधनकारक राहतील.
- xvii. त्रिपक्षीय करारांतर्गत रोपवन कामे करताना वन (संरक्षण व संवर्धन) अधिनियम, १९८० व इतर वन वनकायद्यांचा भंग होणार नाही याची दक्षता संबंधित संस्था आणि उपवनसंरक्षक यांनी घ्यावी.
- xviii. त्रिपक्षीय कराराचा कालावधी संपुष्टात आल्यानंतर संबंधित संस्थेने सदरचे वनक्षेत्र वनविभागाकडे संपूर्ण करावेत. तसेच सदर वनक्षेत्रावरील वृक्ष आणि इतर तत्सम घटकांवर संबंधित संस्थेचा कोणताही अधिकार राहणार नाही. सदरचे वनक्षेत्र वनविभागाच्या ताब्यात घेण्याची जबाबदारी संबंधित उपवनसंरक्षक यांची राहिल.
३. वरील ठिकाणी वृक्ष लागवड करताना, ती केल्यानंतरच्या ७ वर्षांच्या कालावधीत आणि भविष्यात कधीही या वनक्षेत्रावर कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही औद्योगिक संस्था, इको सक्क्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे ही अशासकीय संस्था यांना कोणताही कायदेशीर व मालकी हक्क प्राप्त होणार नाही आणि त्याबद्दल त्यांना कोणत्याही न्यायालयात वा प्राधिकरणापुढे कोणताही दावा दाखल करता येणार नाही.
४. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांना आवश्यक वाटतील अशा इतर अटी.
५. सदर शासन आदेश महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२५०५२३१६०६१६४३१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.
- महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(गणेश जाधव)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) मा.मंत्री (वने) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- २) अपर मुख्य सचिव (वने) यांचे स्वीय सहायक, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

- ३) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन बल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- ४) अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक तथा केंद्रस्थ अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
- ५) मुख्य वनसंरक्षक (प्रा.), कोल्हापूर.
- ६) उपवनसंरक्षक, सातारा.
- ७) कमिन्स इंडिया फाऊंडेशन, पुणे
- ८) इको सक्क्युलर इंडिया फाऊंडेशन, पुणे
- ९) निवडनस्ती (फ-१० कार्यासन).